
SREBRENİTSA: 16 YIL SONRA - 12 TEMMUZ 2011

Erhan TÜRBEDAR

12.04.2009

Dr. Erhan Türbedar

TEPAV, 11 Temmuz 2011

11 Temmuz 2011de Srebrenitsa soykırımının 16. yıldönümü anıldı. Onbinlerce kişinin katıldığı merasimde, Srebrenitsanın yakınlarındaki Potoçari anıt mezarında 613 yeni ceset toprağa verildi. Kayıp Kişiler Uluslararası Komisyonunun (ICMP) yürüttüğü DNA analizleri sayesinde, şimdiye kadar 6.598 Srebrenitsalı Boşnakın ceset kalıntıları tespit edildi. Söz konusu Komisyon, Temmuz 1995te öldürülen Srebrenitsalı Boşnakların sayısını 8.100 olarak tahmin ediyor.

Srebrenitsada yaşananlar, son altmış yılda Avrupa kıtasında işlenen suçlar arasından uluslararası mahkemelerce soykırım olarak tanınan tek vakadır. Bu yüzden uluslararası topluluğun davranışına gölge düşüren en önemli olaylardan biridir. Srebrenitsa, Bosna Savaşı yıllarında, sivil Boşnakları Birleşmiş Milletler koruması altına almak amacıyla, BM Güvenlik Konseyi tarafından güvenli bölge olarak ilan edilen bir kentti. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 836 sayılı ve 4 Haziran 1993 tarihli kararıyla, güvenli bölgeye ve etrafına yapılan saldırılar karşısında, Birleşmiş Milletler askerleri tarafından güç kullanımı, hatta hava desteğinin talep edilmesi öngörülmüştü. Ancak, Srebrenitsada konuşlandırılan ne Birleşmiş Milletler asker sayısı, ne de bu askerlerin sahip oldukları silahlar Srebrenitsada güvenliğin sağlanması için yeterliydi. Srebrenitsanın güvenli bölge olarak ilan edilmesinin ve bu bölgede Birleşmiş Milletler askerlerinin konuşlandırılmasının, Srebrenitsayı korumaya yeteceğine inanılmıştı. Ancak, bu büyük bir yanılgıydı.

6 Temmuz 1995te, General Ratko Mladićin komutası altındaki Sırlar Srebrenitsaya saldırdı. Buna rağmen, güvenli bölgenin korunmasını öngören mekanizma harekete geçirilmedi. 30 Hollandalı asker Sırların elinde rehine olarak tutulduğu için, Srebrenitsada güvenliği sağlamakla yükümlü Hollandalı tabur pasif davrandı. Sırlar, Hollandalı askerleri öldürecekleri tehdidinde bulununca, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Bosnadaki Özel Temsilciliği de Sırp mevzilerine yönelik hava saldırılarını engelledi. Böylece, 11 Temmuz 1995te Mladić, Srebrenitsaya girmeyi başardı. Neticede, güvenli bölge güvenli ölüm kampına dönüştü. 30 Hollandalı asker karşılığında, 8 binin üzerinde Boşnakın katledilmesine izin verildi. Böylece tarihte ilk defa, dünyanın kameraları önünde, bir soykırım gerçekleşti. Bugün Potoçarideki büyük anıt mezar, adeta Boşnak şehitlerinin bir vadisidir.

Srebrenitsadaki ihmaller yüzünden, 16 Nisan 2002de, Wim Kokun başkanlığındaki Hollanda Hükümeti, bir jest olarak istifa etti. Ne var ki aynı ülkede Aralık 2006da, Srebrenitsayı Bosnalı Sırlara terk eden askerlere, onur madalyası verildi. Açılan özel bir davaya istinaden ise, 5 Temmuz 2011de Hollandanın Lahey kentindeki Temyiz Mahkemesi Srebrenitsada öldürülen üç

Boşnakın ölümünden Hollanda devletinin sorumlu olduğunu hükmetti.

Srebrenitsadaki katliamdan yaklaşık 4,5 yıl sonra, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği, Srebrenitsayla ilgili bir rapor hazırlattı. 15 Kasım 1999da yayımlanan bu raporda, Birleşmiş Milletlerin Srebrenitsada çok hata yaptığı, gelişmelerle ilgili yanlış öngörülerde bulunduğu ve bunun sonunda Srebrenitsalılara yeterli koruma sağlanamadığı belirtiliyordu. Bosnalı Sırpların Srebrenitsa ile ilgili bir komisyonu ise, Srebrenitsa soykırımına doğrudan ve dolaylı yoldan iştirak edenlerin sayısını 25 bin olarak tahmin etti.

Günümüzde birkaç anne Srebrenitsaya geri döndü. Hayatın güzelliklerine sevinmeyi unutan bu anneler, bir gün en yakınlarının cesetlerinin bulunacağı ümidiyle, derin hüznün içinde yaşamlarını sürdürüyor. Boşnaklar, Bosnanın başına gelen bütün kötülüklerin, komşu ülkeler Sırbistan ile Karadağda tasarlandığına, Belgraddaki Slobodan Miloşević yönetiminin eski Yugoslavya coğrafyasındaki bütün savaşları yönettiğine inanıyor. Bu yüzden Boşnaklar, Bosna-Hersekin Sırbistana karşı açmış olduğu soykırım davasına istinaden Uluslararası Adalet Divanının 26 Şubat 2007de aldığı kararı yetersiz buldu. Hatırlatmak gerekirse, söz konusu kararda, soykırımın sadece Srebrenitsada gerçekleştiği belirtildi ve bu fiilden Bosnalı Sırpların Ordusu sorumlu tutuldu. Srebrenitsa dışındaki sivil ölümler, yeterince delil olmadığı gerekçesiyle, soykırım olarak nitelenmedi. Sırbistana gelince, bu ülke Soykırım Sözleşmesinin 3. maddesinde etkili cezaların verilmesini öngören hususların hiçbirinden sorumlu tutulmadı. Sırbistan sadece, Srebrenitsadaki soykırım suçunu gerçekleştirenleri engelleme yükümlülüğüne uymadığı ve soykırımı gerçekleştiren şahısları tutuklayıp, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesine teslim etmediği yönünde suçlandı. Boşnaklar Uluslararası Adalet Divanının kararından memnun değil ve açıklanan kararda siyasi niteliğin ağır bastığına inanıyor.

Bosna Savaşı ile ilgili gerçeklerin bilinmesi savaş kurbanlarında ve yakınlarında küçük bile olsa bir adalet duygusunun oluşması açısından önemlidir. Çünkü adalet olmadan Bosnada barışma süreci de tamamlanamayacaktır. Diğer taraftan, Srebrenitsa soykırımı ile ilgili gerçekler netleşmeden, uluslararası hukuk ve adalete gölge düşecektir.

Kaynak/Source: